

Skatteutskottets betänkande 2023/24:SkU22

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till en ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen. Förordningen trädde i kraft den 17 maj 2023 och har i vissa delar börjat att tillämpas. I den föreslagna lagen behandlas frågor om behörig myndighet, beslut om godkännande respektive återkallelse av status som CBAM-deklarant, ackreditering, tillsyn, sanktionsavgift och överklagande.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:77 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden.....	5
Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen.....	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:77.

Stockholm den 16 maj 2024

På skatteutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S), Per Söderlund (SD), Hanna Westerén (S), Eric Westroth (SD), Peder Björk (S), Fredrik Ahlstedt (M), Ida Ekeröth Clausson (S), David Lång (SD), Marie Nicholson (M), Ilona Szatmári Waldau (V), Cecilia Engström (KD), Annika Hirvonen (MP), Erik Hellsborn (SD), Crister Carlsson (M), Patrik Björck (S), Helena Vilhelmsson (C) och Cecilia Rönn (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2023/24:77 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Det har inte väckts några följdmotioner med anledning av propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/956 av den 10 maj 2023 om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen trädde i kraft den 17 maj 2023 och har i vissa delar börjat tillämpas. Förordningen innebär att importörer av varor som omfattas av förordningen och som importeras till Europeiska unionen är skyldiga att fr.o.m. den 1 januari 2026 deklarerera inbäddade utsläpp av växthusgaser i varorna och köpa certifikat som motsvarar de inbäddade utsläppen. Redan fr.o.m. den 1 oktober 2023 är importörer skyldiga att rapportera inbäddade utsläpp i importerade varor som omfattas av förordningen till Europeiska kommissionen, dock utan någon skyldighet att köpa och lämna över certifikat motsvarande utsläppen.

Förordningen är direkt tillämplig i Sverige. För att den ska kunna tillämpas på ett ändamålsenligt sätt behövs kompletterande nationella bestämmelser. I propositionen föreslås en lag med kompletterande bestämmelser till förordningen. I lagen behandlas frågor om behörig myndighet, beslut om godkännande respektive återkallelse av status som CBAM-deklarant, ackreditering, tillsyn, sanktionsavgift och överklagande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2024.

Utskottets överväganden

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen.

Bakgrund och gällande rätt

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/956 av den 10 maj 2023 om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen, kallad CBAM-förordningen, trädde i kraft den 17 maj 2023 och har i vissa delar börjat att tillämpas fr.o.m. den 1 oktober 2023. Den svenska benämningen mekanism för koldioxidjustering vid gränsen är en översättning av engelskans Carbon Border Adjustment Mechanism, förkortat CBAM.

Syftet med CBAM-förordningen är att minska risken för koldioxidläckage. Koldioxidläckage uppstår om företag inom EU, på grund av ökade kostnader till följd av klimatpolitiska beslut och regleringar i unionen, flyttar produktionen av varor till länder utanför EU, eller importerar varor från dessa länder som ersättning för likvärdiga men mindre utsläppsintensiva produkter tillverkade inom EU.

CBAM-förordningen innebär att importörer av vissa varor (CBAM-varor) som importeras till unionen från tredjeländer är skyldiga att fr.o.m. den 1 januari 2026 deklarerar inbäddade utsläpp av växthusgaser i varorna och köpa certifikat som motsvarar de inbäddade utsläppen. När den finansiella skyldigheten för importörer av CBAM-varor inträder den 1 januari 2026 kommer det också krävas att importören, eller dennes indirekta tullombud, är godkänd som CBAM-deklarant.

Under ett inledande skede, den s.k. övergångsperioden, tillämpas CBAM-förordningen i begränsad omfattning. Övergångsperioden pågår under perioden 1 oktober 2023–31 december 2025 och innebär att importörer av CBAM-varor är skyldiga att rapportera inbäddade utsläpp av växthusgaser i varorna. Under övergångsperioden finns dock ingen skyldighet att köpa certifikat för inbäddade utsläpp och inte heller något krav på att vara godkänd som CBAM-deklarant. Syftet med övergångsperioden är dels att kommissionen ska kunna samla in data för utvärdering och framtagande av kommande genomförandeakter, dels att de aktörer som berörs av CBAM-förordningen ska få möjlighet att anpassa sina verksamheter.

Propositionen

I proposition 2023/24:77 föreslår regeringen en ny lag med nationella bestämmelser som behövs för att komplettera CBAM-förordningen och EU-förordningar som har antagits med stöd av den förordningen (kallad kompletteringslagen).

Av 8 a § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket framgår det att Naturvårdsverket är behörig myndighet enligt CBAM-förordningen. Att utse behörig myndighet ligger enligt regeringen inom regeringens s.k. restkompetens i enlighet med 8 kap. 7 § RF. För tydlighets skull anser regeringen att det även bör anges i den nya kompletteringslagen att den statliga myndighet som regeringen bestämmer ska vara behörig myndighet, och regeringen föreslår därför det i propositionen. Vidare föreslås att den behöriga myndigheten ska besluta i frågor om att bevilja eller återkalla status som godkänd CBAM-deklarant. Den behöriga myndigheten föreslås också få bestämma att ett beslut om återkallelse av status som godkänd CBAM-deklarant ska gälla med omedelbar verkan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter om förfarandet vid ansökan om och återkallelse av status som godkänd CBAM-deklarant.

Från och med den 1 januari 2026 ska den godkända CBAM-deklaranten enligt artikel 8 i CBAM-förordningen säkerställa att de totala inbäddade utsläpp som deklarerats är verifierade av en kontrollör som är ackrediterad. I propositionen föreslås att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om verifiering av uppgifter och ackreditering av kontrollörer enligt CBAM-förordningen.

När det gäller tillsyn föreslår regeringen att den behöriga myndigheten ska utöva tillsyn över kompletteringslagen och över att CBAM-förordningen och EU-förordningar som har antagits med stöd av den förordningen liksom föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och EU-förordningarna följs. Vidare föreslår regeringen att den behöriga myndigheten ska få begära att en fysisk eller juridisk person ska lämna de upplysningar eller tillhandahålla de uppgifter som behövs för tillsynen. För denna tillsyn föreslås den behöriga myndigheten också ha rätt att få tillgång till varuprov av den CBAM-vara som har importerats. Den behöriga myndigheten ska få besluta de förelägganden som behövs för att den som har skyldigheter enligt föreskrifter som omfattas av tillsynen ska fullgöra dessa. Om det behövs för tillsynen ska den behöriga myndigheten ha rätt att få tillträde till byggnader, lokaler och andra utrymmen som används av en fysisk eller juridisk person. Detta gäller dock inte tillträde till bostäder. Polismyndigheten ska enligt förslaget ge den behöriga myndigheten den hjälp som behövs för tillträdet. Hjälp får begäras endast om det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt polislagen behöver användas eller om det annars finns synnerliga skäl.

Vidare föreslås i propositionen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndigheters kostnader för prövning och tillsyn enligt kompletteringslagen eller föreskrifter

som meddelas med stöd av lagen, eller CBAM-förordningen eller EU-förordningar som meddelas med stöd av den förordningen. Det föreslås även att den behöriga myndigheten ska få besluta om sanktionsavgift i enlighet med artiklarna 26 och 35 i CBAM-förordningen och artikel 16 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1773 av den 17 augusti 2023 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/956 vad gäller rapporteringsskyldigheter inom ramen för mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen under övergångsperioden (kallad genomförandeförordningen för övergångsperioden). Beslut om sanktionsavgift enligt artikel 26 i CBAM-förordningen får inte fattas efter den period som avslutas med det fjärde året efter det år då CBAM-deklarationen borde ha lämnats in. Beslut om sanktionsavgift enligt artikel 35 i CBAM-förordningen och artikel 16 igenomförandeförordningen för övergångsperioden får inte fattas senare än utgången av år 2026. Ett beslut om sanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige. När det gäller sanktionsavgiften föreslås det vidare att avgiften ska tillfalla staten, och att en sanktionsavgift ska betalas till den myndighet som regeringen bestämmer inom 30 dagar från det att beslutet om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet. Om sanktionsavgiften inte betalas inom den tid som anges ovan ska myndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Vid indrivning får verkställighet ske enligt utsökningsbalken. Regeringen föreslås få meddela närmare föreskrifter om sanktionsavgifter enligt CBAM-förordningen och genomförandeförordningen för övergångsperioden.

När det gäller bestämmelser om överklagande föreslår regeringen att den behöriga myndighetens beslut enligt kompletteringslagen, enligt CBAM-förordningen och EU-förordningar som meddelas med stöd av den förordningen eller enligt föreskrifter som meddelas i anslutning till lagen och EU-förordningarna får överklagas till mark- och miljödomstolen.

Slutligen föreslås det att lagen ska träda i kraft den 1 juli 2024.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion med anledning av propositionen. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen bör anta regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:77 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll och uttryck i lagen

1 § Denna lag kompletterar

1. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/956 av den 10 maj 2023 om inrättande av en mekanism för koldioxidjustering vid gränsen, här benämnd CBAM-förordningen, och

2. EU-förordningar som meddelas med stöd av CBAM-förordningen.

Termer och uttryck i denna lag har samma betydelse som i CBAM-förordningen och de EU-förordningar som meddelas med stöd av den förordningen.

Behörig myndighet

2 § Regeringen bestämmer vilken förvaltningsmyndighet under regeringen som ska vara behörig myndighet enligt CBAM-förordningen.

Status som godkänd CBAM-deklarant

3 § Den behöriga myndigheten beslutar i frågor om att bevilja eller återkalla status som godkänd CBAM-deklarant enligt artiklarna 5 och 17 i CBAM-förordningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förfarandet vid ansökan om och återkallelse av status som godkänd CBAM-deklarant.

Den behöriga myndigheten får bestämma att ett beslut om återkallelse av status som godkänd CBAM-deklarant ska gälla med omedelbar verkan.

Ackreditering

4 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om verifiering av uppgifter och ackreditering av kontrollörer enligt artiklarna 8 och 18 i CBAM-förordningen.

Tillsyn

5 § Den behöriga myndigheten utövar tillsyn över att denna lag, CBAM-förordningen och EU-förordningar som har antagits med stöd av den förordningen samt föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen och EU-förordningarna följs.

6 § För tillsynen enligt 5 § har den behöriga myndigheten rätt att begära att en fysisk eller juridisk person ska lämna de upplysningar eller tillhandahålla de handlingar som behövs för tillsynen. För denna tillsyn har den behöriga myndigheten också rätt att få tillgång till varuprov av den CBAM-vara som har importerats.

7 § Den behöriga myndigheten får besluta om de förelägganden som behövs för att den som har skyldigheter enligt föreskrifter som omfattas av tillsynen ska fullgöra dessa.

8 § Den behöriga myndigheten har, om det behövs för tillsynen, rätt att få tillträde till byggnader, lokaler och andra utrymmen som används av en fysisk eller juridisk person. Detta gäller dock inte tillträde till bostäder.

9 § Polismyndigheten ska ge den behöriga myndigheten den hjälp som behövs för sådant tillträde som avses i 8 §.

Hjälp får begäras endast om

1. det på grund av särskilda omständigheter kan befaras att åtgärden inte kan utföras utan att en polismans särskilda befogenheter enligt 10 § polislagen (1984:387) behöver användas, eller

2. det annars finns synnerliga skäl.

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för myndigheters kostnader för prövning och tillsyn enligt

1. denna lag eller föreskrifter som meddelas med stöd av lagen, eller

2. CBAM-förordningen eller EU-förordningar som meddelas med stöd av den förordningen.

Sanktionsavgift

11 § Den behöriga myndigheten får besluta om sanktionsavgift i enlighet med artiklarna 26 och 35 i CBAM-förordningen och artikel 16 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1773 av den 17 augusti 2023 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/956 vad gäller rapporteringsskyldigheter inom ramen för mekanismen för koldioxidjustering vid gränsen under övergångsperioden, här benämnd genomförandeförordningen för övergångsperioden.

12 § Sanktionsavgift enligt artikel 26 i CBAM-förordningen får inte beslutas efter den period som avslutas med det fjärde året efter det år då CBAM-deklarationen borde ha lämnats in.

Sanktionsavgift enligt artikel 35 i CBAM-förordningen och artikel 16 i genomförandeförordningen för övergångsperioden får inte beslutas efter utgången av år 2026.

13 § Ett beslut om sanktionsavgift ska delges den avgiftsskyldige.

14 § Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

15 § En sanktionsavgift ska betalas till den myndighet som regeringen bestämmer inom 30 dagar från det att beslutet om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

Om sanktionsavgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, ska myndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet ske enligt utsökningsbalken.

16 § Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sanktionsavgifter enligt CBAM-förordningen och genomförandeförordningen för övergångsperioden.

Överklagande

17 § Beslut enligt denna lag, enligt CBAM-förordningen och EU-förordningar som meddelas med stöd av den förordningen eller enligt föreskrifter som meddelas i anslutning till lagen och EU-förordningarna får överklagas till mark- och miljödomstolen.

Bestämmelser om överklagande av mark- och miljödomstolens domar och beslut finns i 1 kap. 2 § första stycket och 5 kap. lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2024.